UŽUTRAKIO DVARAS

Birutė LISAUSKAITĖ

Užutrakio dvaro sodyba įkurta Algirdo sala vadintame pusiasalyje tarp Galvės ir Skaisčio ežerų, Trakų priemiestyje. Istoriniuose šaltiniuose Užutrakis minimas nuo XIV a.

1897 m. Užutrakį nusipirko grafas Juozapas Tiškevičius. Per trumpą laiką jis su žmona Jadvyga, kunigaikštyte Sviantopelk-Četvertinska Užutrakyje sukūrė ansamblį, kurį 1901 m. birželio 5 d. Rusijos imperatorius Nikolajus II paskelbė majoratu.

Neorenesansiniai Užutrakio rūmai pastatyti pagal 1896 m. Varšuvos architekto J. Huso projektą. Galvės ežero krantas prie rūmų buvo sutvirtintas masyvia atramine siena su baliustrada, kuri dabar yra vadinama Didžiąja baliustrada. Šių darbų metu buvo pasiektas įspūdis, tarsi plačiai išorei atsivėrusius rūmus juostų gynybiniai bastionai.

Didžioji Užutrakio dvaro rūmų (G208KP) baliustrada parengtoje projektinėje restauravimo dokumentacijoje vadinama automobilių stovėjimo aikštele. Šios automobilių aikštelės – terasos atkūrimo techninis projektas (korektūra) paruoštas remiantis atliktų geologinių tyrimų medžiaga.

Projekte buvo numatyta terasos sienos apačioje įrengti atgrindą pagal 1999 m. surastos ir atkastos atgrindos detalę, buvusią tame pačiame lygyje, bei planiruoti žemės paviršių į ežero pusę. Nuo terasos viršaus įrengti lietaus vandens nuvedimo sistemą.

Žemės darbų metu atkasant terasos apačioje likusios atgrindos fragmentus ir kasant griovį lietaus nuvedimo sistemos įrengimui terasos viršuje, buvo atlikti archeologiniai tyrimai. Prieš vykdant žemės paviršiaus planiravimą, buvo numatyta patikrinti plotą tarp terasos sienos ir Galvės ežero pakrantės. Buvo atlikti tyrimai padarant šlaito pjūvį.

2001 m. Užutrakio dvaro sodyboje buvo ištirtas 77 m^2 plotas Didžiosios baliustrados terasos sienos viršutinėje (nuo kiemo pusės) ir apatinėje (nuo Galvės ežero) dalyse.

Tyrimų metu buvo nustatyta, kad Didžiosios baliustrados terasos siena mūryta Galvės ežero pakrantėje su 1 m aukščio pamatu, turinčiu 15–25 cm pločio išplatėjimą ir 5–10 cm pločio sienos cokolinį išplatinimą. Ji mūryta Galvės ežero krante, dirbtiniu būdu suformuojant kiemą, esantį prie rūmų nuo Galvės ežero pusės.

Terasos siena pirmame statybos etape buvo mūryta be akmeninės atgrindos terasos sienos apačioje. Atgrinda išmūryta antrajame statybos etape, nesurišant jos mūro su terasos sienos mūru, t. y. ji priglausta prie cokolinio sienos išplatėjimo arba kiek žemiau jo. Atgrinda mūryta iš didelių skaldytų lauko akmenų.

Terasos sienos mūras iš vidinės (kiemo) pusės, siekiant jį apsaugoti nuo išorinio drėgmės poveikio, iš dalies užtrintas kalkių skiediniu.Terasos siena į Galvės

ežero pusę mūryta į apačią nuožulniai platėjanti. Tuo tarpu sienos cokolinis išplatėjimas, atgrindos sienelė ir terasos sienos pamatas mūrytas statmenomis sienelėmis.

Iškasus skerspjūvį Galvės ežero pakrantėje esančiame šlaite tarp Didžiosios baliustrados terasos sienos ir kranto, nepastebėta dvaro laikotarpio tako, skirto pasivaikščiojimams Galvės ežero pakrantėje pėdsakų ar kokių su tuo susijusių vykdytų darbų žymių. Tad galima teigti, kad pakrantėje takas nebuvo įrengtas.

Siekiant apsaugoti krantą nuo ardančio vandens poveikio, Galvės ežero krantinė buvo sutvirtinta šlyno atgrinda ir didelių, neskaldytų akmenų krūsnimi.

UŽUTRAKIS MANOR

In 2001 in the territory of the Užutrakis manor palace (Trakai district), beside the great balustrade, the area of 100 m^2 was investigated and the underground design of the wall built at the end of the 19th century was established.

SIESIKŲ DVARVIETĖ

Saulius SARCEVIČIUS

2001 m. Siesikų dvarvietės žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu iš viso buvo tirtas 100 m^2 dydžio plotas. Perkasomis bei šurfais buvo tiriama dvaro V dalis – V pylimo vietoje bei šalia jo esanti teritorija. XVII–XIX a. datuotino kultūrinio sluoksnio storis siekė 0,15–2 m.

Vakarinio pylimo Š dalies tyrimų metu (perkasa I) nustatyta, kad 1,8 m aukščio bei 7,6 m pločio pylimas buvo formuotas ant 0,15–0,2 m storio tamsiai pilkos žemės sluoksnio. Tai virš įžemio susiformavęs pirminis žemės paviršius, kurio fiksuota altitudė – H_{abs}78,44 m. Reikėtų pažymėti, kad pastarasis žemės paviršius buvo išlikęs tik po aukščiau formuotu pylimu. Į R nuo jo šis sluoksnis buvo nusklembtas pylimo formavimo metu. Nusklembtuoju sluoksniu buvo formuotas pylimo pjūvyje fiksuotas tamsiai pilkos žemės sluoksnis. Virš pastarojo stebėtas molio ir smėlio sluoksnis, matyt, buvo piltas nukasant giliau buvusį įžemį – smėlį bei molį.

Virš įžemio susiformavusiame pirminiame žemės paviršiuje rasti negausūs radiniai leistų manyti, kad V pylimas galėjo būti supiltas vėliau, nei čia susiformavo dvarvietė. Stratigrafinė bei radinių analizė rodo, kad pylimas greičiausiai formuotas XIX a.

Tyrimų, atliktų V pylimo P dalies vietoje (perkasa II, III, šurfas 2–3), metu buvo konstatuota, kad ši pylimo dalis kartu su kampe buvusiu bastionu buvo nukasta tarybiniu laikotarpiu. Po pylimo liekanomis fiksuotas pirminis reljefas natūraliai žemėjo dabartinio tvenkinio P kryptimi,